

LBRIS

We know
books

Cezar Petrescu

FRAM, URSUL POLAR

Egon a pus palma pe umărul ursului alb, întrebând:

– Iubite Fram, așadar te întorci în lumea noastră, pentru totdeauna? Atunci de ce nu-ți iei rămas-bun de la locurile acestea acoperite de ghețuri? Bagă de seamă, a doua oară nu mai fac un drum, ca să te duc îndărăt!...

Ca și cum ar fi înțeles întrebările, ca și cum i-ar fi dat de gândit, Fram a întors ochii încet și s-a uitat îndelung la locurile pe care le părăsea. Apoi se răsuci în barcă și rămase cu privirea ațintită înainte, spre lumea cea de departe, de dincolo de ghețuri și de ape.

– Hai!... roștiră vâslașii, îndemnându-se. Dă-i drumul! Înainte!...

CUPRINS

1. O reprezentație de adio la Circul Struțki în iarna anului 1924.....	5
2. Fram face nazuri.....	17
3. După ce a plecat circul.....	32
4. În Arca lui Noe.....	46
5. Fram s-a născut departe, în ghețurile polare.....	54
6. Omul, câinele și pușca	63
7. „Numele tău va fi Fram“	74
8. Îndărăt spre oceanul polar	83
9. În ostrovul pustiu de la capătul pământului	97
10. Cea dintâi întâlnire.....	106
11. Bufonul oceanului polar	120
12. Prietenii lui Fram din orașele de departe nu l-au uitat.....	130
13. Fram și-a găsit un prieten mic în noaptea polară	164
14. Fram se leapădă singur de micul său prieten...	175
15. Nanuc.....	191
16. Sfârșitul.....	208

Copyright © 2016 Editura ARAMIS,
pentru prezenta ediție

Editura ARAMIS • Redacția și sediul social:
B-dul Metalurgiei nr. 46-56, cod 041833,
sector 4, București, O.P. 82 – C.P. 38
Tel.: (021) 461.08.10/14/15; fax: (021) 461.08.09/19.
E-mail: office@edituraaramis.ro; office@megapress.ro
Departamentul desfacere: tel.: (021) 461.08.08/12/13/16;
fax: (021) 461.08.09/19; E-mail: desfacere@edituraaramis.ro

Ne puteți vizita pe:

www.edituraaramis.ro
www.megapress.ro

Redactor: Adrian Crețu
Tehnoredactor: Irina Geambașu
Corector: Gabriela Ilincioiu
Coperta colecției: Cristina Dumitrescu
Ilustrația copertei: Victoria Argint

ISBN: 978-606-706-338-7

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PETRESCU, CEZAR

Fram, ursul polar / Cezar Petrescu. - București : Aramis
Print, 2016
ISBN 978-606-706-338-7

821.135.1-93-31

SCHIȚĂ BIOGRAFICĂ

Cezar Petrescu (1892 – 1961)

Gazetar, nuvelist, romancier, dramaturg și traducător, Cezar Petrescu s-a născut în comuna Cotnari, județul Iași, la 1 decembrie 1892.

Debutul său literar a avut loc în anul 1907, când revista *Sămănătorul* i-a publicat nuvela „Scrisori”. Colaborează la diverse publicații, printre care *Facla*, *Opinia*, *Versuri și proză*, *Cronica* și *Chemarea*.

În 1918, odată cu mutarea la București, Cezar Petrescu pătrunde în lumea ziaristicii, fiind, pe rând, fondator și codirector (alături de Pamfil Șeicaru) la revista *Hiena*, redactor la *Adevărul*, *Dimineața*, *Bucovina* și *Țara nouă*.

În 1920, mutat la Cluj, lucrează la ziarul *Voința* și întemeiază, împreună cu Lucian Blaga, Gib I. Mihăescu și Adrian Maniu, revista *Gândirea*.

Debutul editorial se produce în 1922, cu *Scrisorile unui răzeș*. Cezar Petrescu a continuat să scrie proză scurtă (nuvele și povestiri): *Drumul cu plopi*, *Omul din vis*, *Aranca*, *stima lacurilor*, *Omul care și-a găsit umbra*, lucrând în paralel la primul său roman, *Întunecare*.

Bolnav, revine la București în 1923. Face parte din redacția cotidianului *Neamul românesc*, iar mai târziu fondează ziarele *Cuvântul* și *Curentul*.

Apariția în două volume a romanului *Întunecare* (1927-1928) îi aduce consacrarea. Publică apoi numeroase

alte romane: *Simfonia fantastică, Calea Victoriei, La Paradis general, Comoara regelui Dromichet, Plecat fără adresă, Duminica orbului, Aurul negru, Cheia visurilor, Ochii strigoiului, Carlton, Războiul lui Ion Săracu* și altele.

Cezar Petrescu este și autor al câtorva cărți pentru copii devenite clasice, printre acestea numărându-se *Pif. Paf. Puf, Fram, ursul polar și Neghiniță*.

Cu toate rezervele formulate de critica de specialitate, opera lui Petrescu s-a bucurat de un imens succes de public, fapt ce i-a adus Premiul Național pentru literatură, în 1931, dar și Premiul de Stat pentru dramaturgie, în 1952.

Membru al Academiei Române din anul 1955, Cezar Petrescu s-a stins din viață la masa de lucru, la 9 martie 1961, la București.

1. O REPREZENTAȚIE DE ADIO

LA CIRCUL STRUȚKI ÎN IARNA ANULUI 1924

Tigrii intrau în arenă unul câte unul. Pasul lor era mlădios pe nisip. Moale, catifelat, fără vuiet. Nu ridicau nici în dreapta, nici în stânga ochii lor galbeni ca de sticlă.

După gratii, mulțimea din staluri privea cu răsuflarea înfiorată de teamă și de nerăbdare.

Dar pentru tigrii de Bengal nu se afla pe lume această mulțime. Nu merita nicio privire. Pentru dâșșii, acum, o singură făptură omenească era: femeia din mijlocul arenei, înfășurată în rochia cu solzi aurii și cu pietre scânteietoare.

Ochii ei luceau tot așa de arzători ca ochii tigrilor. Numai că ochii verzi ai femeii erau poruncitori și neîndurați, pe când în ochii fiarelor se citea o mare și istovită supunere.

Privirile lor se căutau, se așteptau, se întâlneau. Era destul atât ca să se înțeleagă.

Ochii femeii străpungeau; ochii fiarelor coborau în pământ. În mâna întinsă se legăna un bici cu canaf de mătase. Vârful biciului arăta locul fiecăruia:

– Tu aci!... Tu dincoace!... Tu dincolo!...

Iar tigrii își luau fiecare locul știut, fără împotrivire, înaintând cu pașii lor de gumă, balansându-și cozile grele și lungi.

Șase mingi uriașe de lemn se aflau înșirate de o parte. Șase de cealaltă parte.

Tigrul pipăia cu laba rotundul lemnului. Se înălța cu o zvâcnire ușoară și lină. Se așeza ca o pisică pe vârful unui stâlp de poartă. Pe urmă aștepta rândul celorlalți. Căscă. Își zbârlea mustățile țepoase; arăta cerul gurii și colții.

În inima privitorilor tremura un fior. În mintea lor stăruia un gând.

Toți știau că, într-o singură clipă, dinții aceștia tăioși și puternici, labele cu ghearele de fier ar putea sfâșia, ca pe un pui de vrabie, pe femeia cu rochia de solzi aurii și pietre sclipitoare. Dar miss Ellian surâdea. Așa o chema. Miss Ellian surâdea nepăsătoare.

În mijlocul sălbăticiunilor se afla singură. Fără nicio armă. Atât doar: un bici cu șfichi de mătase și privirea ei.

Numai cu atât ea prefăcea doisprezece tigri de Bengal în douăsprezece pisici blânde și ascultătoare.

– Toată puterea împlânzitoare e în ochi! vorbi un domn bătrân, chiar în fața gratiilor, către nepoțica de alături. Dacă privirea slăbește o singură dată, dacă tigrii simt că dresorul se gândește în altă parte sau că îl prinde frica, atunci toți se năpustesc și...

– Eu mă tem! Nu vreau să vorbești așa... Mă tem! șopti copila strângându-se de brațul bunicului.

– Ssst! Liniște...

Toți au tăcut.

Copila cu hăinuța albă și cu buclele bălaie s-a încleștat mai strâns lângă domnul bătrân. Își aude tictacul mărunț al inimii.

Cei doisprezece tigri de Bengal, așezați pe mingile lor de lemn, așteptau acum cu încordare porunca din ochii femeii.

De sus, din vârful cortului de pânză, lumina electrică se revârsa orbitoare. Două mii de oameni, înghesuiți cot la cot, nu se clinteau, împietriți.

Era o mulțime foarte amestecată: bătrâni și femei, părinți și copii, profesoare și eleve de școală. Îi despărțeau numai rândurile de bănci și prețul билетelor. Unii sus, în picioare, la galerie; alții jos de tot, de jur-împrejurul gratiilor, pe fotolii îmbrăcate cu pluș roșu.

Toți uitaseră grijile de acasă, necazurile și mulțumirile lor mărunte de toată ziua.

Acum priveau ca un singur om.

Pe stradă, câți nu se temeau oare de lătratul neașteptat al unui câțel cu coada bârligată? Acasă, câți nu tresăreau oare noaptea, speriați, când trosnea o mobilă sau când se ivea de sub dulap un șoricel cu ochi de mărgele negre?

Aici și acum, toți uitaseră aceste spaimе caraghioase. Toți luau parte la ceva minunat și rar. Douăsprezece fiare sălbatice, împlânzite și ascultând de privirea unei femei, de pocnetul unui bici de mătase, de semnul unui vârf de deget.

Nu se mai auzi niciun fășăit de program, niciun glas, niciun scârțăit de scaun, nicio tuse.

Așa spunea programul.

Era reprezentația cea din urmă.

Măine, cercul își va strânge cortul. Toate animalele vor pleca în trenul cu vagoanele albe, în alte orașe ale lumii. Poate nu se vor mai întoarce niciodată.

Va rămâne în urma lor un loc gol lângă grădina publică a orașului.

Oamenii se vor împrăștia la grijile și la munca lor. Copiii, la animalele fără viață, de lemn vopsit și de pâslă.

Din nou, unii băiețași, prinși de jocurile lor din fiecare zi, au să uite că mai sunt pe lume vietăți de-o frumusețe sălbatică și fără seamăn: cu blana de catifea, cu ochii de sticlă, cu saltul arcuit ca piatra zvârlită din praștie. Din nou, unele fetițe fricoase au să tresară speriate când latră într-o curte un câțel cu coada bârligată sau când fuge prin casă un șoricel ca o jucărie cu resort.

De aceea s-au adunat toți și toate încă o dată, să vadă cele două minuni ale Circului Struțki la reprezentația de adio din iarna anului 1924:

Miss Ellian cu cei doisprezece tigri de Bengal și Fram, ursul polar.

Tigrii așteptau în cerc, pe mingile lor de lemn. Femeia înfășurată în rochie cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare făcu un pas îndărăt. Își împinse cu piciorul coada rochiei foșnitoare și făcu un semn rotit, de chemare, cu biciul.

În douăsprezece salturi egale și zvelte, tigrii au fost lângă ea. S-au lungit împrejur cu boturile culcate pe pământ. Acum, se părea că în jurul femeii s-a deschis o floarea-soarelui uriașă, alcătuită din douăsprezece petale portocalii, brăzdate cu dungii de un negru lucios și catifelat.

Mâna femeii începu a dezmierda capetele rotunde, urechile moi, boturile umede. Îi alinta. Era mulțumită.

Fetița se rușină la gândul că pe dânsa, acasă, n-o asculta nici Pufuleț, pisoiul, care acum o săptămână, când se jucau mai voioși, tam-nisam a zgâriat-o pe obraz.

Iar mai sus, într-o bancă din fund, un băiețel cu nasul cam cârn și cu ochi sclipitori se înălțase în vârful picioarelor ca să vadă mai bine.

Era Petruș, feciorul cel mai mic al unui muncitor de la o fabrică din oraș. Ca mulți alți băiețași, dăduse târcoale cercului o săptămână întregă și adunase ban cu ban prețul biletului de intrare. Voia acum să nu-i scape nimic din tot ce se întâmpla. Doar nu degeaba de atâtea și atâtea ori citise afișele cu cea mai încordată atenție, fără să-i pese de frig și de lapoviță. Și nu degeaba tot de atâtea seri se uita cu jind, de afară, la lumea care intra pe ușă. Acum, când în sfârșit a pătruns înăuntru, cum să nu fie el numai ochi și urechi? Miss Ellian, din mijlocul tigrilor, a ridicat brațele cu un semn de eliberare. Pe urmă a pocnit din bici. Tigrii s-au prelins cu pași de gumă la locul lor și începură să aștepte neclintiți pe mingile de lemn. Femeia, în rochie cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare, a ridicat un cerc de hârtie; a aprins altul pe un picior de fier.

Alt pocnet de bici.

Unul câte unul, tigrii se desprind de pe mingile lucioase. Cu un salt prelung, trec prin cercul de hârtie, abia ating pământul și se mai avântă o dată, lin și întins, prin cercul celălalt de flacăra.

Dar tigrul cel mai îndărătnic și mai tânăr a ocolit privirea poruncitoare. Încercând să se strecoare tiptil pe sub cercul aprins, se prefacă că n-a priceput.

Se așază la locul lui, pe mingea de lemn, și cască lung, leneș, plictisit.

– E Rajah. Îl cheamă Rajah! șopti copila. Îl cunosc eu de la reprezentația de duminica trecută. E cel mai rău...

Femeia cu biciul nu l-a strigat pe nume. Nici nu l-a atins cu șfichiul de mătase. Nici n-a bătut mânioasă cu vârful pantofului în nisip. L-a privit pătrunzător o singură dată și a înălțat cercul. Tigrlul arată colții rânjind.

– Eu mă tem! Hai să mergem acasă, mă tem!... se înfricoșă fetița, înfigându-și prin haină unghiile mici în brațul bunicului.

– Ssst...

N-avea însă de ce se teme fetița cu ochii albaștri, cu paltonașul alb și cu părul cărlionțat sub căciulița tot albă.

Privirea de oțel a îmblânzitoarei a fost și de astă dată mai puternică decât îndărătnicia tigrului tânăr și dârț.

Rajah a plecat botul în pământ. A coborât cu pași mlădioși de pe mingea de lemn. Și-a încordat mușchii sub blana catifelată și a săgetat din două salturi, dincolo de cele două cercuri, dintre care unul de văpaie.

Pe urmă s-a așezat cuminte la loc. Ochii lui cereau, pocăiți, iertare. Știa ce-l așteaptă.

Îndată ce se va întoarce în cușca lui, răsplata are să-i fie câteva lovituri ascuțite peste bot, cu un bici dureros de curea, nu cu șfichiul delicat de mătase al biciuștei de la reprezentație. Iar la ceasul hranei, în loc de porția de carne crudă, o găleată cu apă. Pedepsa aceasta o cunoștea. După cum cunoștea și cealaltă înfățișare a femeii cu rochia de solzi aurii și cu pietre scânteietoare. Cunoștea înfățișarea cealaltă a ei, așa cum n-a văzut-o nimeni din toată mulțimea adunată în loji, în staluri și în galerii. Atunci miss Ellian își leapădă haina sclipitoare de reprezentație. E îmbrăcată într-o tunică veche de piele, cu o fustă scurtă și plină de pete. Nu mai surăde fermecătoare,

împărțind sărutări pe vârful degetelor, când publicul aplaudă de se clatină cirul.

Atunci apucă biciul de curea cu vârful de plumb și drugul de fier ascuțit. Țipă cu glas răgușit, lovește și împunge în carnea tigrilor cu drugul de fier. E crudă cu dânsii, fiindcă directorul cirului, om mai crunt și mai nesățios decât fiarele, nu îngăduie nicio abatere de la poruncile sale. Mereu i se pare că toți nu lucrează îndestul. Mereu vrea numere tot mai îndrăznețe în program. Mereu răcnește că toți mănâncă de pomană:

– Am să vă arunc pe drumuri, ca să muriți de foame!

Trece printre dresori, veșnic tunând și fulgerând. Dresorii, speriați, se răstesc atunci și ei la animale. Toți suferă, toți rabdă. Toți știu că n-au nicio scăpare. Din munca și suferința lor, din nenumăratele amenzi, directorul se îmbogățește zi cu zi și reprezentație cu reprezentație. El e fiara cea mai feroasă și mai nesățioasă din tot cirul. Acestea se petrec însă acolo, în cuștile dosnice ale animalelor, după ce pleacă mulțimea și după ce luminile se sting.

Știe Rajah, tigrlul cel tânăr și neastâmpărat, el mai știe că acuși un semn al biciului are să-l cheme în mijlocul arenei.

Măinile femeii au să-i descleșteze gura... Pe urmă, are să-și așeze capul cu păr ondulat între dinții lui, tocmai fiindcă el are faima că e cel mai nesupus și mai crud, iar miss Ellian vrea să arate că nu are nicio teamă, nici una. Așa face de trei seri în șir. Ce-ar fi atunci să strângă puțin, numai puțin, dinții? Ar trosni oasele ca o coajă de ou. Așa cum trosnesc coastele antilopelor, când în viața lui liberă din codrii de la celălalt capăt al lumii sărea din ascunzișuri să-și sugrume prada. Rajah căscă pe mingea lui de lemn.